

АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ «MADE IN WORLD» В УМОВАХ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Анотація

У статті досліджено сучасні особливості формування концепції «зроблено у світі», пов'язаної з поглибленням процесів вертикальної інтеграції та міжнародної фрагментації виробництва. Проаналізовано вплив правил визначення країни походження товарів при здійсненні експортно-імпортних операцій на розвиток міжнародного виробництва. Визначено сутність та характерні риси феномена глобальних ланцюгів доданої вартості як практичного втілення діяльності ТНК за принципом «зроблено у світі». Обґрунтовано необхідність формування та реалізації нового типу міжнародних торговельних угод з метою активізації глобальних потоків товарів і послуг через ланцюги доданої вартості. Виявлено перешкоди в існуючих міжнародних практиках і підходах до регулювання зовнішньоторгівельної діяльності, які гальмують розвиток глобальних ланцюгів доданої вартості. Проаналізовано вплив втілених в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС правил визначення країни походження товарів на перспективи розвитку торговельно-економічної співпраці між ними.

Ключові слова: зроблено у світі, глобальні ланцюги доданої вартості, правила визначення країни походження товарів, фрагментація виробництва, Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

И.Ю. Гужва, к.э.н.,
Украинский государственный университет финансов
и международной торговли, г. Киев

АКТУАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ «MADE IN WORLD» В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Аннотация

В статье исследованы современные особенности формирования концепции «сделано в мире», связанной с углублением процессов вертикальной интеграции и международной фрагментации производства. Проанализировано влияние правил определения страны происхождения товаров при осуществлении экспортно-импортных операций на развитие международного производства. Определена сущность и характерные черты феномена глобальных цепочек добавленной стоимости как практического воплощения деятельности ТНК по принципу «сделано в мире». Обоснована необходимость формирования и реализации нового типа международных торговых соглашений с целью активизации глобальных потоков товаров и услуг через цепочки добавленной стоимости. Выявлены препятствия в существующих международных практиках и подходах к регулированию внешнеторговой деятельности, которые тормозят развитие глобальных цепочек добавленной стоимости. Проанализировано влияние воплощенных в Соглашении об ассоциации между Украиной и ЕС правил определения страны происхождения товаров на перспективы развития торгово-экономического сотрудничества между ними.

Ключевые слова: сделано в мире, глобальные цепочки добавленной стоимости, правила определения страны происхождения товаров, фрагментация производства, Соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС.

Постановка проблеми. Порядок денний СОТ на ХХІ століття говорить нам про формування концепції «Made in the World», що пов'язано з так званою вертикальною організацією виробництва, яка спостерігається переважно серед ТНК. Вертикальна організація виробництва призвела до фрагментації процесу розробки, виготовлення та дистрибуції кінцевого виробу не лише в регіональному, а й у глобальному вимірах (що в основному пов'язано з такими формами організації бізнесу, як «outsourcing» та «offshoring»). Відповідні експортно-імпорتنі операції, локальні за своїм характером, перетворили визначення походження кінцевого виробу з «Made in X-country» на «Made in the World». Означені поставки комплектуючих як щодо товарів, так і сучасних високотехнологічних послуг набули термінів «Global Supply Chains» (глобальні мережі поставок), або «Global Value Chains» (глобальні ланцюги доданої вартості). Очевидно, що стосовно «Global Supply Chains» ідеться про фрагментацію саме міжнародних виробничих і пов'язаних із ними стадій. «Global Value Chain» є вартісним відображенням цього процесу, яке відчутно впливає на ціноутворення щодо кінцевого продукту чи послуги.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Концепція «Made in the World» та пов'язаний з нею розвиток глобальних ланцюгів доданої вартості є відносно новими сферами досліджень в сучасній економічній думці. Проте, завдяки низці методологічних переваг, світове експертне та бізнесове середовище проявляє все більший інтерес до проблем, пов'язаних з ними. Тому їх дослідженню присвячено низку наукових праць провідних міжнародних економічних організацій, таких як Група Світового банку [1] та Конференція ООН з питань торгівлі і розвитку [2], а також знаних іноземних (Г. Джереффі [3], С. Фредерік [4], С. Баріентос [5]) та вітчизняних (Є. В. Крикавський і Н. В. Чернописька [6], В. І. Ігнатюк [7]) вчених-економістів. Однак проблема виявлення найбільш значущих перешкод в існуючих міжнародних практиках регулювання міжнародної торгівлі, які гальмують подальший розвиток міжнародного виробництва за принципом «Made in the World», наразі не знайшла належного втілення в науковій літературі, що обумовлює необхідність подальших досліджень.

Мета дослідження – проаналізувати основні проблеми та охарактеризувати механізми розвитку міжнародного виробництва і торгівлі за принципом «Made in the World».

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з досягненням високого рівня розвитку міжнародного поділу праці сучасні процеси фрагментації та транснаціоналізації виробництва характеризуються надзвичайною комплексністю, коли кінцеві вироби та послуги під час їх виготовлення і реалізації проходять через такі взаємопов'язані «виробничі» стадії, як

концептуалізація, дизайн, маркетинг та дистрибуція, що належать фірмам-виробникам/постачальникам з різних країн [8]. Насамперед, це стосується низки так званих гнучких галузей – електроніки, автомобіле- та електромашинобудування.

Більшою мірою такі процеси притаманні Європейському, Північно-Атлантичному та Південно-Тихоокеанському регіонам, меншою мірою до них залучені країни Латинської Америки та Африки. Зростаючий рівень фрагментації в межах вартісного ланцюга сприяє зростанню обсягів світової торгівлі комплектуючими виробами, насамперед, для виробничого сектору. Вслід за ТНК активними промоутерами фрагментації дедалі більше стають малі та середні підприємства, яким сучасні технології дають можливість витримувати конкуренцію з боку великих компаній-експортерів.

Визнаючи важливість і потребу у фрагментації виробництва, деякі з експертів пропонують укласти угоди стосовно міжнародної мережі постачання (International Supply Chain Agreement). Це переконання базується на результатах спільного дослідження Світового економічного форуму та Світового банку, згідно з яким усунення бар'єрів на шляху вартісного ланцюга здатне підняти рівень світового ВВП у 6 разів більше, ніж усунення залишків тарифів на імпорт [9]. Одночасно такі дії вимагають активної співпраці урядів і бізнесових спільнот з метою реалізації об'єктивних зв'язків між виробничими процесами, відповідними послугами та врахуванням цих зв'язків у ході розроблення нових мегарегіональних угод про вільну торгівлю.

На цьому шляху існує багато складних та неоднозначних проблем. Однією з ключових проблем розвитку міжнародної торгівлі в сучасних умовах є узгодження правил визначення країни походження товарів при здійсненні експортно-імпортних операцій між членами різноманітних інтеграційних об'єднань. Так, за даними окремих джерел [10], правила походження, включені, наприклад, Європейським Союзом в угоди про вільну торгівлю, не підлягають переговорам. Зазвичай версію правил, запропановану ЄС, розробляють за досить непрозорим механізмом для захисту певних ринків, але не з метою спрощення умов торгівлі: що більшого захисту потребує певна галузь, то жорсткішими є правила походження відповідних товарів. При цьому аналіз доцільності включення до нової угоди про вільну торгівлю тих чи інших правил походження товарів зазвичай не здійснюють.

Такий стан речей викликає закономірні питання, адже формування виробничих ланцюгів потребує детального розгляду і дає можливість оцінити перспективи спеціалізації, кооперації й обсяги формування доданої вартості в українській промисловості та її місця в міжнародному поділі праці. На додаток спряження правил визначення країни походження товарів в умови дії Угоди

про асоціацію між Україною та ЄС спричиняє зміну специфіки їх взаємної торгівлі. Таким чином, проблема спряження правил визначення країни походження товарів є вкрай актуальною як для української економіки, так і для всіх учасників інтеграційної взаємодії. В цьому контексті особливий інтерес викликає розв'язання проблеми уніфікації правил визначення країни походження товарів у рамках преференційного режиму не тільки в межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а й між іншими інтеграційними угрупованнями, в т.ч. мегарегіональними.

Для повноцінного використання можливості преференційного доступу до європейського ринку в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС українським виробникам доведеться прискіпливіше обирати джерела сировини і на кожному етапі виробництва стежити за наявністю всіх документів, потрібних для підтвердження походження. В той же час, можливості диверсифікації поставок сировини (а отже, й зниження собівартості продукції) українських виробників залишатимуться нижчими, тобто менш конкурентоздатними, аніж європейських, оскільки їхня свобода вибору постачальника серед європейських країн залишатиметься ширшою [11].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток вертикальної організації та міжнародної фрагментації виробництва призвели до такого ступеня територіального розосередження процесів розробки, виготовлення та дистрибуції кінцевого виробу, який обумовив перехід від організації виробництва за принципом «Made in X-country» до «Made in the World». Практичним втіленням цього переходу стало поширення глобальних ланцюгів доданої вартості, а також активізація світової торгівлі проміжною продукцією. Однією з ключових проблем подальшого розвитку міжнародної торгівлі за таких умов стає узгодження правил визначення країни походження товарів.

Список використаних джерел:

1. Cattaneo O. Global Value Chains in a Postcrisis World: A Development Perspective / Olivier Cattaneo, Gary Gereffi and Cornelia Staritz. – Washington, DC: The World Bank, 2010. – 391 p.
2. Nicita A. Global Supply Chains: Trade and Economic Policies for Developing Countries / A.Nicita, V.Ognivtsev, M.Shriotori. – Geneva: UNCTAD, 2013. – 26 p.
3. Gereffi G. The Offshore Services Industry: A Global Value Chain Approach / Geri Gereffi, Karina Fernandez-Stark. – Durham: Center on Globalization, Governance & Competitiveness, 2010. – 231 p.
4. Frederick S. The Global Apparel Value Chain, Trade and the Crisis: Challenges and Opportunities for Developing Countries / Stacey Frederick, Gary Gereffi // Global Value Chains in a Postcrisis World: A Development Perspective. – Washington, DC: The World Bank, 2010. – P. 157-208.
5. Barrientos S. Economic and Social Upgrading in Global Production Networks: Developing a Framework for Analysis / Stephanie Barrientos, Gary Gereffi and Arianna Rossi [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.capturingthegains.org/pdf/ctg-wp-2010-03.pdf>.
6. Крикавський Є. В. Україна в глобальних ланцюгах поставок / Є. В. Крикавський, Н. В. Чернописька // Логістика: теорія та практика. – 2012. – №1 (2). – С.92-100.

7. Ігнатюк А. І. Роль глобальних ланцюгів нарахування вартості у підвищенні конкурентоспроможності економіки / А. І. Ігнатюк // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2013. – Вип.28. – Т.1. – С.60-68.

8. Yildirim A. Value added trade, global value chains, and trade policy: renewed push for trade liberalization [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Світової організації торгівлі. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/miwi_e/paper_january15_e.htm.

9. Маштабей В. Made in the World, або еволюція світової торгівлі [Електронний ресурс] / В. Маштабей // Офіційний сайт Інтернет-видання «Апостроф». – Режим доступу: <http://apostrophe.com.ua/article/economy/foreign-trade/2015-03-31/made-in-the-world-abo-evolyutsya-svtovo-torgvl/1511>.

10. Оцінка наслідків угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міжнародного центру перспективних досліджень. – Режим доступу: wto.in.ua/files/content/articles/fta_eu_impact.pdf.

11. Григорова-Беренда Л. І. Спряження торговельних режимів інтеграційних об'єднань ЄС та ЄВРАЗЕС/СНД [Електронний ресурс] / Л. І. Григорова-Беренда // Офіційний сайт електронного наукового фахового видання «Ефективна економіка» – 2014. – №3. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2821>.

Igor Guzhva, Candidate of Economic Sciences,
Ukrainian State University of Finance and International Trade, Kyiv

ACTUALIZATION OF «MADE IN WORLD» CONCEPT UNDER THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION

Abstract

The article deals with modern features of formation of the "made in the world" concept connected with the deepening of vertical integration process and international fragmentation of production. The impact of the rules of origin in export-import operations on the development of international production is analyzed. The nature and characteristics of global value chain phenomenon as a practical embodiment of TNCs operation according to "made in the world" is identified. The need for development and implementation of a new type of international trade agreements to enhance the global flow of goods and services through value-added chain is proved. The barriers in existing international practices and approaches to the regulation of foreign trade, hampering the development of global value chains, are revealed. The influence of rules of origin covered by the Ukraine-EU Association Agreement on the prospects of their trade and economic cooperation is analyzed.

Keywords: made in the world, global value chain, rules of origin, fragmentation of production, Ukraine-EU Association Agreement.

References:

1. Cattaneo, O., Gereffi, G., Staritz, C. (2010). *Global Value Chains in a Postcrisis World: A Development Perspective*. The World Bank, Washington, DC, 391 p.

2. Nicita, A., Ognivtsev, V., Shriotori, M. (2013). *Global Supply Chains: Trade and Economic Policies for Developing Countries*. UNCTAD, Geneva, 26 p.

3. Gereffi, G., Fernandez-Stark, K. (2010). *The Offshore Services Industry: A Global Value Chain Approach*. Center on Globalization, Governance & Competitiveness, Durham, 231 p.

4. Frederick, S., Gereffi, G. (2010). The Global Apparel Value Chain, Trade and the Crisis: Challenges and Opportunities for Developing Countries. *Global Value Chains in a Postcrisis World: A Development Perspective*. The World Bank, Washington, DC, pp. 157-208.

5. Barrientos, S., Gereffi, G., Rossi, A. Economic and Social Upgrading in Global Production Networks: Developing a Framework for Analysis. Available at: <http://www.capturingthegains.org/pdf/ctg-wp-2010-03.pdf>.

6. Krykavskiy, Ye.V., Chornopyska, N.V. (2012). Ukraine in the global supply chain. *Lohistyka: teoriia ta praktyka [Logistics: Theory and Practice]*, no. 1(2), pp. 92-100 (in Ukr.).

7. Ihnatiuk, A.I. (2013). The role of global value chains charges in enhancing economic competitiveness. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky [Theoretical and applied economic issues]*, Issue 28, Vol. 1, pp. 60-68 (in Ukr.).

8. Yildirim, A. Value added trade, global value chains, and trade policy: renewed push for trade liberalization. Official site of the World Trade Organization. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/miwi_e/paper_january15_e.htm.

9. Mashtabey, W. Made in the World, or the evolution of world trade. Official website online edition of "Apostrophe". Available at: <http://apostrophe.com.ua/article/economy/foreign-trade/2015-03-31/made-in-the-world-abo-evolyutsya-svtovo-torgvl/1511> (in Ukr.).

10. Assessing the impact of the free trade agreement between Ukraine and the EU. Official site of the International Centre for Policy Studies. Available at: wto.in.ua/files/content/articles/fta_eu_impact.pdf (in Ukr.).

11. Hryhorova-Berenda, L.I. (2014) Conjugation trade regimes integration associations of the EU and EurAsEC / CIS. Official site of electronic scientific professional edition "Efficient Economy», Issue 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2821> (in Ukr.).

УДК 339.564:630

А.П. Петров-Рудаковский, к.э.н.,

Белорусский торгово-экономический университет
потребительской кооперации, г. Гомель, Республика Беларусь

КОНЦЕПЦИЯ «ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ» КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА НЕДРЕВЕСНЫХ ЛЕСНЫХ РЕСУРСОВ

Аннотация

Основой определения экспортного потенциала недревесных лесных ресурсов является систематизация и точное установление их смыслового содержания, разработка их классификации, методик планирования и оценки. Это позволит дать полноценное практическое применение данного термина, осуществить увязку совокупности всех возможных лесных ресурсов, кроме древесины, в единую систему, реализовать экстраполяционный подход при определении экспортного потенциала недревесных лесных ресурсов, создав новые условия для его применения. Как перспективные мероприятия рекомендованы: вовлечение в экспортную деятельность нематериализованного ресурса, выращивание плантационной продукции, импортозамещение отдельных видов недревесных лесных ресурсов, предложены рамочные методические рекомендации по расчету интегрального показателя оценки недревесных лесных ресурсов и их экспортного потенциала. Их преимущество заключается в комплексном рассмотрении всех экономических ресурсов леса, исключая древесину, в условиях развития внешнеэкономической деятельности республики и поиска дополнительных направлений увеличения экспорта, снижения его импортоемкости, материалоемкости и повышения в нем доли добавленной стоимости в контексте перехода к так называемой «зелёной» экономике.

Ключевые слова: экспортный потенциал, недревесные лесные ресурсы, развитие, «зелёная экономика», импортозамещение, оценка.